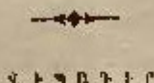

Ե Ջ Գ Ե Ս Է Ր

ՈՒՍՈՒՄՆ ԸՌՆԻ ԶԲԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ե Ր Ե Ր Ե Տ Ե Ն Ե Ե Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ե Ն

ԲԱՂԱՅԱՆ, ԲԱՐՍԵՆԱՅԱՆ ԵՒ ԲԱՆՈՒՐԵԿԱՆ ԴԻՏՆԵԼԵՐԸ

ՀԵՏ. Բ. ԹԻ- 49. ԿԵԼԵԹԵ 1846 Ջ. Լ. 18.

ԲԱՂԱՅԱՆ ԵՒ ԲԱՆՈՒՐԵԿԱՆ

ԿԵԼԵԹԵ

Համազգային խնդակցութեամբ հրատարակեալք, զի երկու մարմնութեանց Վարչաց քն յանուն երկուց մեծամեծ Եղիաթրոց մերոց՝ հանգուցեալ Պարոնաց ԵՄՈՒԱՆ-ԵՏԻ Սուրբախաննան նախագնականի, և ՍՆԱՅԱՆՆԻ Սորդանեան Հիմնադրի Սարգսաթական Նախարանիս Հայոց Ի Կաթիլաթա՝ քերութ քանդակեալք Ի նշան երախտող խառնութեան Եղիաթրոց Ս. Նախարանին կատարյալ զէմ ընդդէմ իրերոց յորմե տապեալ Նախարանի:

(ԸՆԴԵՆԵԱՆ ԴՐՁ)

ՆՈՒՒՐԵԿԱՆ ԵՒ ՍՆԱՅԱՆ
ՄԱՅՆԱՆԻ ՎԱՐՈՒՆԵՆ ԸՍՊԵՏԻ
ԶԵԲԱՐԴՍ ԱԶԳԱՍՈՐԻ
ԵՅՈՒՐՈՒԵԿԱՆ

Կոտուցանի երախտող խառնութեամբ Եղիաթրոց Սուրբախանին Նախարանի Ի Կաթիլաթա, Ի նշան աշխատութեան և յարգանաց՝ յոր ունիւր վնաս Եղիաթր՝ մասն առաքինութեանց նորա յընկերական կեանս և եռանդաւին նախանձուքն տուաւ, որով և յառաջողիմութիւն Համազգայն իւրոց, յոր տարաբնուան կատարելութեան սինձամբ և արգեամբք Հիմնադրի հանդեսացու:

ՄԱՐԴԱՍԻՐԵԿԱՆ ՃԵՍԵՐԱՆԻՍ

Գրիս-ք իւրովք, և
Օգնականութեամբ ոչլոց աղատէր Հայկազանց
Սեպտեմբ. 2. 1821.
Ծնեալ Ի Զուգա՝ որ յԱտարան, Ի 6 Սեպտ. 1772.
Հանգուցեալ Ի Սէպտեմբ. որ Ի Մարտի 1827.
Ի 14 Հոկտեմբ. 1827.

(ԸՆԴՈՒՄԻՆ ԵՐԵՎԱՆ)

ՆՈՒՐԻՆԵԱԼ ԴԵՏԵԱՏԵԿ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԻ ՄՈՒՐԵԴԻԱՆԵԱՆ
ԸՍՊԵՏԻ

ԸՅՍ ԸՐՁԻՆ

Առաւելցանի յԱնդամնց Մարգարտիկան Ղեմա-
րանի ի Կալիպիւս, ի մշանքնաւ որեւ զանուն
և. դատարինաթիւն վերայ գրեալ Մարգարտիկին
որ ի մահուն՝ կտակաւ թուելով 3) Զուլիսի 1797
ամի աւանդեաց պարտեւ 8000 ռուբլեաց ի նպատակ
հաստատութեան այսպիսի Ուսումնարանի և հան-
գիւտ. ի Կալիպիւս ի 29 Սեպտեմբերի 1799 ամի :

Պարք ժամանակաց տնային մին-
չե վերստին Պարուպոք պայծա-
ռանալ սկսան յիշատակք Աղապի-
րաց, և զայս տեսեալ ալ իցէ, սը
նչ սիրիցէ զԱզգ իւր. կամ սը սը
տիւ իցէ, սը մեծ համարիցի սը՝ բան
զայն, զոր Աղբ իւր ընծայիցէ ինքեան
Մեծ և և նոր մեզ այս, վասնորայ և
ամենայն սիրողաց Ազգիս տօնիւ ցնե-
ծութեան շնորհաւորեմք :

— Գրեն ի վերին դաւառաց աշ-
խարհիս, թէ անձրե տաւառ և յորդ
տեղաց տնընդհատ դաւառս ինչ, և
քաղ լի դակին ջոխցից տնընդ. տա-
ւելու թեամբ, Եթէ փութանակի քաղ-
հանաւորսն ոչ տաւառեցին ի սրբի և
յորդարեւ դարտորոյ՝ հարադատ ճը-
նունդք հոգայ հեղձուցանեն պեղանիս
Խեղճն ընդ դաւառի տնձրեաց և ընդ
բանեալ խնամաւթեանն՝ ոկտանիւրց
և քաղհանն, Թեպէտե անձրեւաշա-
լունիմ՝ ի ձեռին, սակայն հարեան-
ցի համեմատութեամբ դաւանեմ զանձ-
րե այսր ամի երեքստասիկ տաւառե-
քանակութեամբ քան զանցեալ տոր-
ւոյն :

— Յանդեալ երկուշաբաթի այն-
քան օտարիկ և զե անձրե ի Կալիպ-
իս մայրաքաղաքիս՝ մինչ յորդեալ

Յուրց ի խրամնց լուսեաց և ջրան-
ցից՝ զետարէն պեղոյս ի փողոցս, և
զյորով ստորալին տաւառ ջրով ծովա-
ցուցանել :

— Վանդեա գեա յանկարծ բարձ-
րացաւ, և Բագրաթի տ. Բեքչամ-
փաւր քաղաքաւ ի չորրորդումն ամ-
ոյս հինգ ամառչափ տաւառեալ :

— Աշակերտք Կալիպիւս Հա-
տատութեան յոս աջագրեալ ևն հը-
րատարակել Ամառիկ յԱնդ վերեւն՝
կաշեցեալ Տեսանալ Բանկալայ, յու-
ղութիւն թիւր վարուց, ի հաստա-
տութի բարցալանառաքինութեանց,
ի ծաղկ յիմարութեանց, և ի կաղ-
ղոյս արժանեաց հնդիկ զրազխոտ-
թեան :

— Այս մերձ երեսներարք և այս-
որինակ հրատարակութեանց ի միջ
մերկ և լեւի Հնդկաց, զորս ընդ ար-
համարհանօք ունիմք, և ընկերակցու-
թեան արժանիս հազիւ համարեմք :

— Եթէ Կալիպիւս Կալիպիւս Բան-
կալայ պատուան տրեւելան բառ և
ոճս դաւանելով ի վիւանական գըր-
տաւան իւր, խնամե արգել պիտաւ
Եւ պատուելեաց զի այսուհետե փո-
խանակ այնց՝ զԱնդղեականս ի կիր
արկցին՝ ուր և դաւանիցին, Եթէ այս
խնամտարեալ էր և ի վերայ լեղուիս
Հայաց՝ ընդ զանաղան հարտաութե
Թաղաւորացն մերոյ՝ փոխանակ եր-
կու հասոր և մեծածախ Բաւարանի՝
զմի միայն ունեւոր, և այն շատ սա-
կաւ գեալ, Գ ի առ ինչ օրաւոր փոյ,
կուլ, վեղ, շրեք, շեք, պարտեաց, և
կարգ, ուն, և այն, երբ մին ըստական
էր զմի իր նշանակել, Կամ ոճք ե-
րցր Խրեատարի է, և բոլոր Պորթիւր,
եթէ բարեհաճնուաւ, Եւ Հայ բաւք
զրեւ թէ Յանարէն Հնդին, և զի-
մառսն ոչ տան :

2. *Thymus* *sp.*

Պարծան ամենայն չարագործութեանց է, ասէ Տէր-
լսողորդդ ի՞նչ ամեն և աստեղծել զամենայն էր-
նակաւ իմն ի չարամիտիմն դատահանութեանց, և
զանպստել զանհարա ի շարադասարեմելեկ իրեաց :
Քնաց այդ աշխարհ զանցստեայ է և
յորժամ որ գրգռեայ իցէ կրօնամար,
դատուար նստիցի իւրաց իրաւանց
և յորժամ օք պատիւ հասանիցէ իւ-
րոյ իսկ կրից, — և յորժամ ասու-
րելու թիւն ի մէջ յանցանաց և տա-
րարագոտեմեան, և ի մէջ դիտաց և
դիտմանց հուսաւացեալ իցէ աչաց
կուրացելոյ ի յուսոյ բանին, և շլա-
ցելոյն բարկութեամբ, և Հոս պատկա-
հ, Սիրելի Պարմու կոցութիւն քա-
ղաքական օրինաց ի սահմանի մերում,
մկտոմամբ պարտաւորաց և պարտա-
ւերանց : Այլատեմեան և երջանկութի
պարսաւ օրաց բաց, արձակ և հո-
լանի կայ սառնի կրից պարտաւե-
րանց : Այլ արդի կոցութիւն օրինաց
երկրիս օյնովիս ինչ է, զի ասարա-
բաղս, բոց և համեստ տարաւորն
նչ կարէ բազմել աս արդարութիւն
երկրի իւրոյ և նչ օք յանկարծա-
ւաշտ զատուստաց տնի զարդար և
զմարդասէր իշխանութիւն պատժելոյ
զնա ընդ երկար բանդարկութեամբ
վասն անհամեստ գործոց, կամ արձա-
կելոյ վասն համարտութեան զխտա-
րութեանն, իմպէս և տարաբաղս ի
ձեռնարկս իւր :

Իշխանք մեք , որ միշտ բարեշնորհք
 աս. մեզ , յայտմ ' եւտայի անողորմաբար
 անին ' ի վերայ մեր զամենայն հաբ-
 տաւած Բրիտանական () լինաց , ասանց
 այնց միւրիմարտ . թեանց ' դորտ նոյն ()-
 բնէն շնորհէն մեզ , ե զոր վայելեն
 այլ կողմանց հալաւորիք ' Նորին Բրի-
 տանական II ' եւծու. թեան :

Ու աստի յարգի նորաստեղծս մեր
 Թէ՛ քերել ի մեք ճանաչի ինչն ձեր գանն

օրինակին շարունակամանց, զոր պարս-
 ստանուորք Վերդուշին 'ի դարձ անհեր-
 ընդդէմ պարստոս որոց խրեանց, որին
 ճակնու տաղեալին Ղէ Սիբլա անունն,
 որ 'ի բանդին 'ի Վիննանի՝ մեզառ սա-
 օրք ինչ յառաջ, Սա 'ի 14 ամաց
 հեաւ, արկաւ 'ի բանդ, 'ի օրստճա-
 ւքս իրաւանց Եւրոպացոյ ռբութ,
 որ պաշևաց զնա անդ՝ մկոյն զլիժա-
 ճան քինու, թէսկսու, քաջ գիտէր,
 զի նա չաւնէր ինչ երկրաւոր 'ի հա-
 տուցանիլ ինքեան : Այս ցուցանէ
 քեզ, թէ ասոնց կարգալիքեալ օրի-
 նոց՝ ջրբ կոպօր հասանին անկառա-
 վոր կիրք մարդկան :

Տպիկերն դալս կամ ոչ, որովհետեւ
յոժարեցիսն, բայց հաւատան՝ զի հա-
ւատարիմ են ըսնքս :

Մեամբք և Արեւիկ Պարոն:

Ձեր Լին՝ նախորդի՝ ծառայից:

ՍԻՄԵՅՈՆ ՍՏԵՓԱՆՈՐ

ՄԱՐՏԻՆՈՍ ԴԻՔԱՆԻՍ

$$U_1^{(n)} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n U_i^{(n)}$$

12. g², 1856.

Վերաանաւոչ Ներքիշմանի առաւելաւորութեան տեղւոյ թողեալ գրիտաւրութիւն իւր՝ յերկրորդում աւուրնչ միայն ՚ի թիկու նս իւր հոչեաց զամենայն յառքիւրս Հոգիօրոտանի, այլ և յաւել յապացոյց անդթուութեան առնելով զմահ նաւաղեալին՝) Է Որեմիա՝ յիս չորեքստասան ամ բանդարկութեան ՚ի Վինանի՝ ամբաստան լինել զլանողանալ թիւն՝ օրինոց իւրեանց, որ սառա տշտղես, և անդ՝ այն պիտի գործ զնէին. թէպէտ յառաջացն և ս ինդիր եղի տէ՛ւ փոխադրել զօրէնս պարտազկրծութեան ՚ի Ոնկափոր, ըսցց որովհեան. ոմանք Համարեցան թէ՛ գիւրբն կր պարտու-

« որաց փառելիք 'ի կղզւոյ անտի՝ վա-
ռնն սրոյ՝ արդեւոյ : Եւ ըստ 'բնդգէմ'
տառքիէ թէ՛ միօրինակ տնդ լեռնան
է : թէ՛ մշտնջենաւսր բանդ արեւմիտի :
ե թէ՛ վաթսուօտ եւ վաթսունջութիւն
'ի տեղւոյէն՝ սւր մարթ է այնկերց
վերաւին հանդնիլ :

— Առջառն : Հարաւանդութի ծա-
ղեցաւ 'ի մէջ Առջային 'Եւթուայ
ե Քարաւ Պրատնանաթ Ուայի մասն
ձգելոյ դեռս քառաձիւ : Բաւասւոր
գաւառին հրամայեաց զարուղային
'Եւթուայ հալոնսս որել զհրկսինեւս,
զար յաւալ Քարաւ Պրատնանաթ
անձառն ներկայացաւ : Բայց Առջային
'Եւթուայ ոչ յմիմեցաւ : մինչ ցարդ :
սւտաթի դարուզայն ընկերցաւ 'ի գործոյ
իւրմէ :

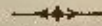
ՓԵՆԹԵԼԻ

'Ի ջրիւորայ լոր եհաս : թէ
Առջայ 'Եւթուայ Սինկ տնիսն թա-
ղաւոր 'Բաշմերայ՝ փառնակի զուգ
դրամոյ յանձն առելոցն յիւրմէ 'ի
մէսր մասին ծախաւս պատկառմին
Լաւոսայ : ե 'ի գին իւրոյ տնկախուէն
առաքեալ է 'ի գանձարան հառաքա-
րութեան Արեւելեան Հնդկաստանի
գահարեղէնս : հաղիւ թէ կիսոյ չա-
փաւն արժողութեամբ : Բայց որպէս
թուի՝ հրապարակաւ վաճառեալ զայ-
նիւ Կառավարութեանն՝ դրոյացեալս
'ի նոցանէ միայն 'ի հաղիւ աւելաւ :
ե պարտաւոր : զ'Եւթուայ Սինկ հոգալ
ե յաղագս մնացորդոց :

— Քրաւ հաստատեցաւ զայ զինարան
'Եւթուայ : իւրաքանչիւր թնդանո-
թի տալով 1000 պր : ե իւրաքան-
չիւր տան՝ հինգ հարիւր : (1861)

— Մեծ գանդաւս վասն բանակաւոր-
ւոյն ջրիւորայ : որպէս թէ իցէ եր-

կիրն ցած եւ վաւաստեղ : Քարձրա-
րադոյն եւ տաղարար տեղիւր առեն :
Թոնդադինք էին մասն 'նոցա՝ որք
յաւելին գրողք՝ Քոնդուր 'ի աւելու-
թիւն Սինկութի Արեւելեան Հնդ-
կաստանի : — Բայց տանն նաւ՝ թէ
այս լոնդոնութիւն Լարդ Հարդիլայ
ոչ է վասն տէրութեանն՝ այլ վասն
անքն իւրոյ :

ՍԻՆԿԱՓՈԼԻ

Հէրք քառասուն նստօք : յիւրա-
րանչիւրաւ՝ ունեւոյ վաճառական ու-
գիւս : մի մի երկարած իզ ինգանթթո՝
յարձակեցան 'ի վերայ երկկայմեան նա-
ւո թաւայոց կամ Հորանդացոյ : որ
աւելի թնդանթթո վեշտասան : Սպո-
նեալ գամեայն նաւատի : կողպ-
տեցին զնաւն ե խորասոյզ արարին :
յանդ լոման Բանդայ կղզւոյն : Արա-
ելեալ 'ի ցամաք՝ յաւարի հարին ըզ-
գիւղ մի մեծ : 'ի սաւր սաւաքի մաշե-
լով զնգեմտեաց իւրեանց : ե գերի
վարելով դարս : կոնայ : ե զմանկալի :
Լսի թէ թաւալ կամ Հորանդացի ոմն
տրայօզ իցէ զօրովար հինկայ տրո-
ցիկ : որ նախաւանթ հանաւ 'ի տաւ-
աւանթ : տրութեան ամբ ինչ յա-
սալ : ե վախալեալ անկաւ առ
հինո խանդաւայ : ե ամառնացեալ ընդ-
գտանք հինապարին՝ Ստակոյցաւ
ընդդէմ Հայրենեաց իւրոյ :

— Բայի 'Ի 16 : ամեայ զօրք թաւ-
այոց կամ Հորանդացոց հաւին 'ի
Քալի : ե անգր քան զոր կարճէինն՝
գտեալ զընտկայոցն ընդդէմութիւն
մեծոցն ցղայ ոչնակնութեան 'ի Սա-
մարանկայ : 'Եւ գիւնել հրեշտակա-
խօսութեանց մինչ խորտո՝ որ հոյ-
էր 'ի վճարել Բեթլեհայոց գամեայն
ծախս նաւահանդ իտին է 'ի խնդ իւր նե-
րողութիւն վասն յանցանոցն որովք մեզան

առ հարկուհան իւրեանց՝ արհամարհանօք ի բաց արձակեցին դարադառնաւոր թաշաղ մեծամեծ սպանաւորք, որպէս թէ յետ նկուն աւանդոյ դոգորս թաշաղայ՝ յարձակեցոյ իցին և ի վերայ Բայկ Բօթանկայ : Բանդի կարի հրդօր համբաւի պատրաստութիւն Բեյիացոյ, որք սենին ընդ իշխանութեամբ ոչ միայն բերթն տնտեսիս և ղէն և գօրդ տնտեսագծի, այլ և զմեծ ինն թիւ Բուհիսաց և աքաջեալ Հօրանդացոյ և Սպանացի կէտկիսաց, որք ուսուցանեն նոցա ղմե իշխանական ղեհաւորութեանց : Կարն ձիգ տնտէս և և թէ ճշմարիտ իցէ, զարմանամք թէ ընդէր արտ թաշաղօր յառաջ աչ քանչիւն ի Բեյիայից, դանկեայն Բեյիացոյ թողեալ :

Ասի ևս՝ թէ Սաջայք Սալապուրանկոյ դեսպան տնտքեցին առ Սուլթան Զոլանդացոյ ի Եթիօպիոյ Հնդկաստանի (Սաջայ) իտապականիլ զիրաւանս Զօլանդացոյ, և դոժարութիւն իւրեանց ի նկատեալութիւն նոցա : Աս այս համբաւարի արհամարհանօք բերի յապիր Սինիակոսոյ, բոց մեզ տնտէզի ինն թուեցաւ դուշակօրէն ցիորաբանել :

ԹՈՒՐԿԱՍՏԱՆ

Սալապ Տայք լրագիր յիշտական թէ թող դ Օմեթիան մարտարանիս, Սր Ստանբուլ Կաննիկոյ ինդրեանց ի Բարձրագոյն Կարնէն գումանս յետ հրաշայն մնացարդաց նախնի քանդաղործութեանցն, որք ի մտայ գտան մերձ ի Սուսուլ յաւերակս Կինուէի : Ըստ որում այս քաղաք կործանեցաւ 600 ամօք յառաջ քան զՔրիստոս, այս բանդակք հնագոյն պիտի համարին՝ քան զորս

մինչ ցարդ գտան, բաց յԵգիպտականաց տնտի, որք համեմատութեանցս անապ և արուեստք են :

Եւ իցի ղեւէ և իցէ, զհա և սոյս քառական է ի հաստատութիւն տղգային դրութեան մերոյ, թէ նախնի արուեստք ի հայտատան գտան և ծաղիկցուն, և որքան օք հուպ զընայ հայտատանի, ոյնքան և առաւել լուսաւորի ճշգրտագոյն հաւթեամբք :

ՍՓՐԻԿԷ

Ի վերջին հարաւոյին ծայր ցամաքին Աֆրիկոյ տեղանի Եգիպտոս, ուստի հնդկաստանօրեայ ճանապարհաւ ընդ հարաւ արեւելանէ Կալամի, և անտի քանօրեայ գայ ի Կալոյ, որ և կարամ իշխանութեան Տուրքի կօչեցեալ բարբարոսոց, Սրբա կրօնիք Սահմանականք են՝ բոս ազանգայ Սեյիք Իբն Սուայ, և նորօրինակ ձեռն տնտի, ղն կանայք տա հասարակ բոցերես շրջին, և արքնոցս ծածկեն ղն տնտի իւրեանց տրտամի փաթեմաց գլխոյ իւրեանց : Սալապ Տայք :

ԿԱՆՍՏԱՆ. Ընտեթիւն ամբոցի և պատաղարութեանց Բինկուան քաղաքի ի Կանսալա, տկանի ի դործ գնիլ, որով և անմատչոյ մնայ ի ծովոյն կողմոն : Եթէ բրգուէք և պատարք բերթին հեթիկուսի մեծամեծ թնգանօթօք ղնեցոյն : Եւ ի գլուխն Ֆրէգուսկոյ ի մէջ Սուրբ Լուրէնս և Ռիպալ գետոց՝ կառուցանի ղնալոսն հօր : Իբրեւ 200 կանգնօք հեւի ղնի աշտարակ ի ծանծայի գետոյն, և ի գլուխն Սրբեայ կէտմանաւ հեռի ընդ արեւմտոս՝ առ կեդրք Ստաթիսն լծի միւս ևս՝ սրհայի ի ծոցն հարաւոյն :

ԿԵՆԳՆԱՆԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Օգոստոսի 15 ՆՈՒՄԵՐ 1830

Կիրակի օր սուրբ և բոլոր ըստ որոշման լորտի է մերազնեից ի Հնդկաստան յաւեա յաւուրս կիրակեից յայց ելանել միմեանց՝ վանորոյ և ես յեա տանց ի տունս պոյեբու թեան՝ չաքայ առ Պարոն Յարութիւն Արգարեան, որ փոխադրեալ էր ըզմաճառասանն իւր ի Քաւքայէջ ի Սոփաթա, և խօսեցայ ինչ ինչ յաղագս բնութիւնն և սահմանն Քնճուղաւն տաքեալ կենդանոյ, և զհոյ տնունն ետաւ, Յանկայի տոյճ և տեսութեանն նորա, ըսց ինկէի փարձան հաստատելոյ առ այն, իւրե ելանէի տնառասան հանգ խղեցոյ Պարոն Սարգսի Յովհաննիսեան Սարգսեանց, որ եկեալ էր ի տեսութիւն կենդանոյն, հրաւիրեցոյ ընկերել նմին ծախաք

իւրովք և մտեալ ի ներքս՝ գտի զնա կենդանի իմն բաղադրածոյ կեա ուղտա երկայնութեանն պարանոցին, և կեա ինձ՝ ըստ խալտութեան մորթոյն, Այս կենդանի՝ սա մեծի հազարութեանն համարէր առ նախնիս՝ իւրե գլխի յոնկնթակոյ արտաճոց, որովոյն էն պոյն, վարդապոյն, յուշկա պարկն, հայրք, թէկոյեա խորեմացին յաշխարհագրութե իւրում յանուանէ յիշատակէ զսա, և Միկայէլ Իզակիարոս Ասորի պատմիչ, յիշատակէ յառն, « Ի նին ժամանակոց կայր խալաղութիւն ի Մջ Տաճկաց և ի մէջ Նու բեայն, և Տաճկաւնք ապին Նու բեայն ցորեան, գինի, և ձկն, և հանգերձ շտա յոյժ, և թէ երանէր թագաւորն Նու բեայ յերկիրն Տաճկաց՝ հնազանդէր

ին նմա Տաճկոնք յամենայն իրօ , որպէս իւրեանց թագաւորի : Եւ յուրիքն ապին Տաճկոնց երեքշաղարս սեռա ծառայ , տանն ապաւինայ , եւ Օսմանէ մի (Սիւրաթ ,) որ է կենդանի գտնիւն չափ , եւ խաղաղ , եւ յառաջքն բարձր , որ է զինն քսան Հազար զաւեհան : Յայնք , յորոց եւ ամենայն լաւ բողոքիք կաշն զաւ Սուլթան , ըստ միւր ոճոյ ընծաւրա , Խսկ զոր եան տեղի՝ եր որիւ աւարեկիստական , եղջիւրքն փառնջ սան կամ մայ , Համանման նարարչա եղջիւրոց կզան . զի տակաւին չէին երեալ եւ կարծրացեալք : Բարձրութիւն նորա՝ ի միջ տանն կամ երկատառան սալոյ , բարձրադարձնոց եւ ստարագաւակ , Լիւնջք նորա նման տկաննոց չգտաւ , աչքն դեղինցիկք եւ ծաւիք , յառաջոյ կայմանէ մինչեւ ջգլուի իւր բարձր յոյժ՝ մինչեւ ցերեկատառան օտն , իսկ ի գլուակ իւր ցածանոց մինչեւ ցրձիւկ կամ ի վեց օտն : Ուստի եւ անյարմար լինի հեծանելոյ , կամ սեկե եզանակի բեռնակրութեան : Սրունք նորա բարեձեւք են , բոյց յողուածքին՝ Հառաւ պղծակաւոր են ուք նորա , եւ ինքն արջաօրէն որոճոյ : Երբ նորա խալաթաւորիտ է իւրեւ զընծաւ , աւստի եւ զկէս օնուանն ընկալաւ : Երբ մեայն Հարս սիտանալ զսկիանն նորա թուի ինձ ձգել լոյսայլ եւ զկաւս , եւ թիւ միւր նորա փափակ իցէ եւ Համեզ՝ յաւեալ ի կերակուր մարդկան արարաւ քան ի պարծ , Բնաւ իմեամբ այնքան ընաւել է եւ հեղ , մինչ կարծիս տալ ինձ թէ գրեալն ի Խալիֆայոց յոյն մարոյ , Բաւ ձառակեր , եւ մարդամարտ , եւ ընծաւրա , զոր ալիք ոյլ եւ ոյլ իմանան , ոչ ոյլ ինչ իցին քան սոսկ ածականք կերպանաւոյն : Ստատակեր է , զի առ անհա-

մանաւ բարձրութեան զլեայն՝ յերկիր խանարհել ոչ կարելով՝ զոտաւ ծառայարանէ : Կարի սպարմ տեսարանն ընծայէ քաղել նորա բերանով ինչ յերկրէ , զի ալիպէս ճնկէ , ճնկառեւ գաղղուայ , որպէս թէ զաւարակ ի սարանդ փարեալ , եւ պարան ընդ տալս ալիքալ յերկիր կործանել քարշիցի յամենայն կողմանց : Երբ արամարան՝ յաւեալ մարդաման ընթեռնաւ արծան է , զի անձանթ որպէս եւ են՝ գիւրաւ ընտերանոց մարդկան , եւ փաղաք չէ յով իւրաւ զորս մերձ ինքեանս զտանէ , Գառանի այս կենդանի յԼիւրիկէ , ի խանակոյմանս Բարբառտանի եւ Սուրբայ , յորմէ բերեալ յԱզխարսոյ գնեցաւ ի մեծանուն Լիւրայ Սիւանէ Հալիպոյն , եւ ի ձեռն Պարան Յովհաննիսի Յալիպոն Եւզսիկայոյ՝ բարձաւ առ Պարանոյն Լիւրայ եւ Բնիկաւ , որք զառաջինն Հաննալ ի Բաւմալի շահեցան զանազէ , որպէս ըստ , 2000 ստփիս , եւ անտի բերեալ ի Կալիպա թա ի տան Պարան Յարաւթիսի Լիւրարեան տեսալէ Հարստան զաւ , մի բաղանջ՝ մի օտփի առ անձն , իսկ այլապանց՝ չորս օտփի առ անձն , Պաշեալ այսպէս գտնիս մի կամ զերկուս՝ ապա վաճառեցին Լիւրգեայոյ ուրաւն 10000 զաւեհանի , որ բարձեալ տարաւ յԱզխարս :

Երբ Երթ Հայք կարող եղին զայս անձանթ ի կերպանի ի Խալիֆայ Լիւրիկայ յոյսքան հեռաւոր աշխարհրո բանալ , թալուելուցաւ նոցա եւ ինդ գեոսոյն աշխարհին զառաւոյ ընդ բերոյ Հայրենեացն ածել տառաւոր եւ մարկեցուցանել զանաւն եւ բղվաճաւ Հայրատանի :